

Українське суспільство: міграційний вимір

Національна доповідь - 2018

Доповідь інтегрує результати досліджень установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук у 2018 році (розпорядження Президії НАН України від 02.07.2018 №352 «Про затвердження розподілу фінансування проектів, що виконуються у 2018 році за результатами конкурсу дослідницьких проектів установ НАН України у галузі соціогуманітарних наук»).

У підготовці Національної доповіді взяли участь фахівці

- Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України
- Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України
- Інституту економіко-правових досліджень НАН України
- Інституту соціології НАН України
- Інституту економіки промисловості НАН України
- Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
- Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України

Ключові постулати доповіді

1. Міграція – це не проблема, що потребує розв’язання, а реальність, з якою належить рахуватись і яку необхідно облаштовувати
2. Міграція є ключовим проявом процесу глобалізації, має об’єктивний характер і навряд чи може бути зупинена, принаймні, демократичним шляхом
3. Реалізовані (певною мірою й потенційні) еміграційні настанови є максимально повним і точним віддзеркаленням суспільних настроїв:
 - ✓ низької оцінки свого власного життя і поточної ситуації в країні (регіоні, поселенні)
 - ✓ зневіри і бачення поганих перспектив для себе, родини та нащадків
 - ✓ стійкого переконання у вищій якості життя за кордоном та попиту на емігрантів
 - ✓ впевненості у своїх можливостях інтегруватися у нове суспільство (знайти роботу, житло, вивчити мову, пристосуватися до способу життя тощо)
 - ✓ поширення в суспільстві настанов на еміграцію (стаціонарну, трудову, освітню)
4. Оцінка наслідків масштабних міграцій має здійснюватись із позиції:
 - ✓ мігранта
 - ✓ країни-донора (регіону, поселення)
 - ✓ країни-реципієнта (регіону, поселення)
 - ✓ цивілізації загалом

Людина, незадоволена своїм життям, суспільним статусом і доходами, сподівається на покращання своєї долі внаслідок переїзду до більш розвиненого суспільства – міграція багатьма розглядається як своєрідний «соціальний ліфт»

*Суспільство поділене за ставленням до міграції
Бажання змінити місце проживання є значно
більш поширеним за фактичний переїзд*

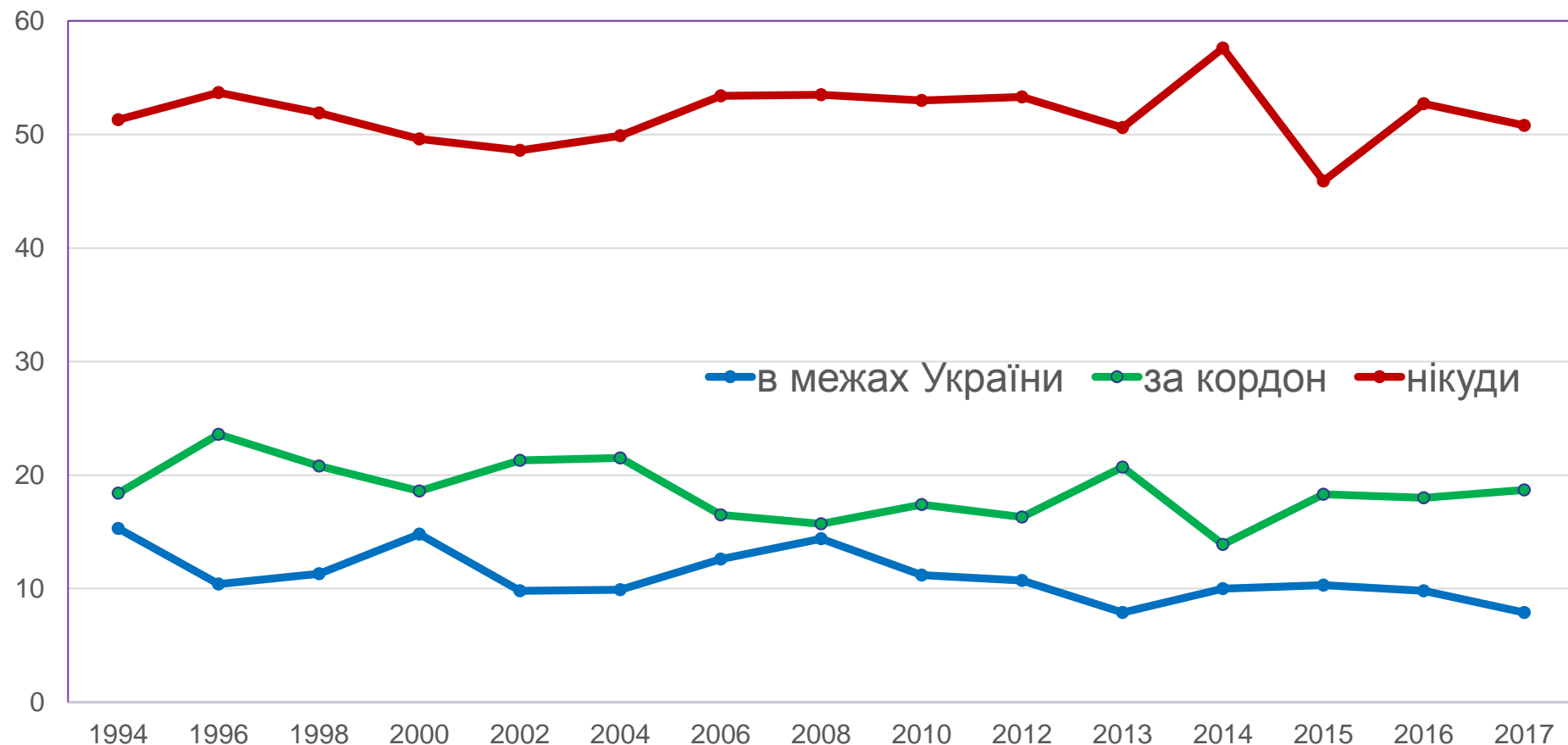

Формування міграційних настанов в українському суспільстві

- Населення України постійно демонструє незадоволення як власним життям, так і ситуацією в країні (оцінки власного життя значно кращі за оцінки загальної ситуації)
 - дійсно низький рівень життя
 - величезний розрив між завищеними очікуваннями і фактичною ситуацією
 - традиційні для молодшої демократії прагнення популізму з боку політиків і патерналізму з боку значної частини громадян
 - применшення власних здобутків у поєднанні із завищенням досягнень інших (включно із доходами та якістю життя загалом)
- Низькі оцінки спричиняють бажання змін – велика частина активного, мобільного і конкурентоспроможного населення пов'язує можливості радикальних змін свого життя виключно з еміграцією

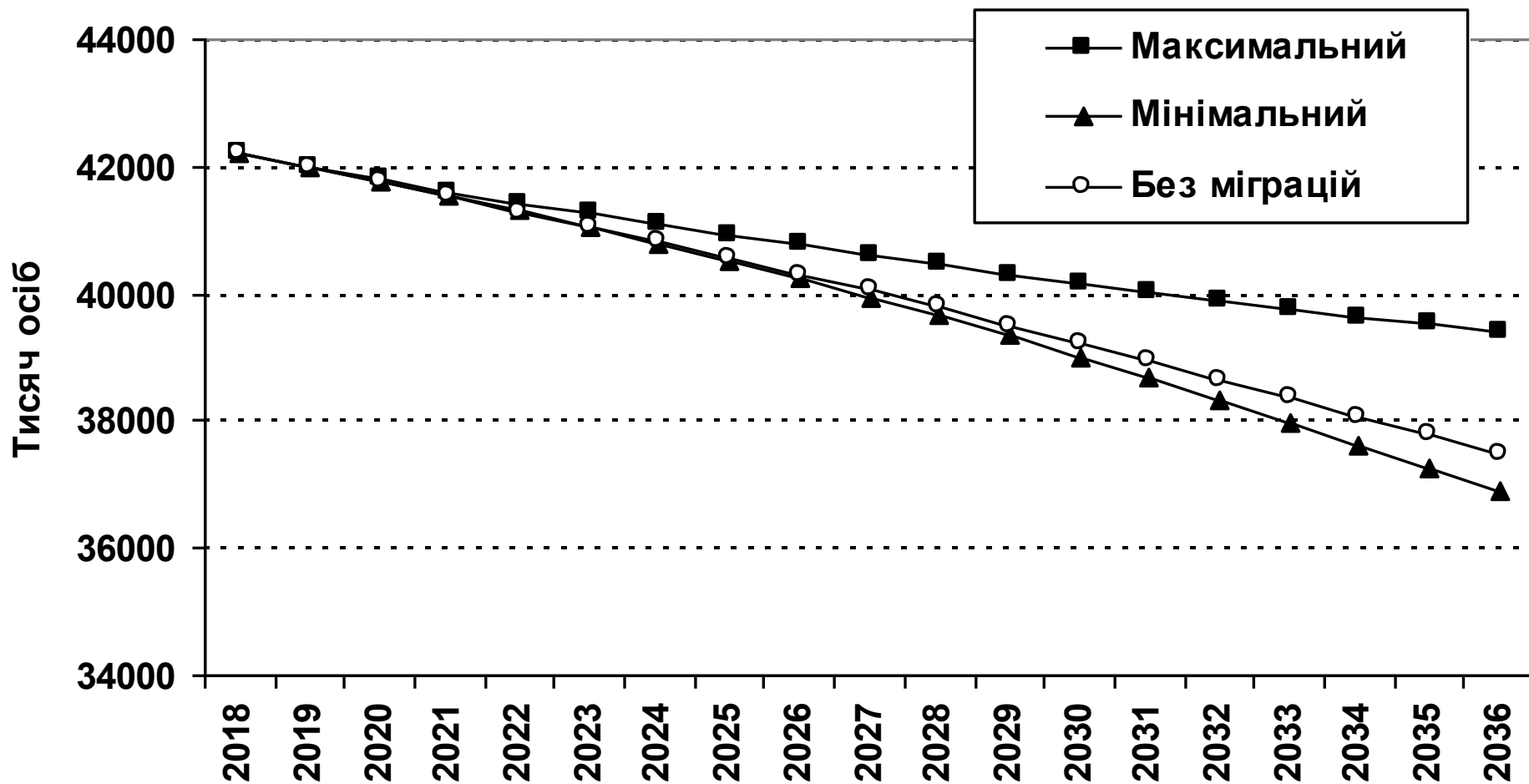
Суспільні настрої щодо міграції, %

Джерело: Інститут соціології НАН України

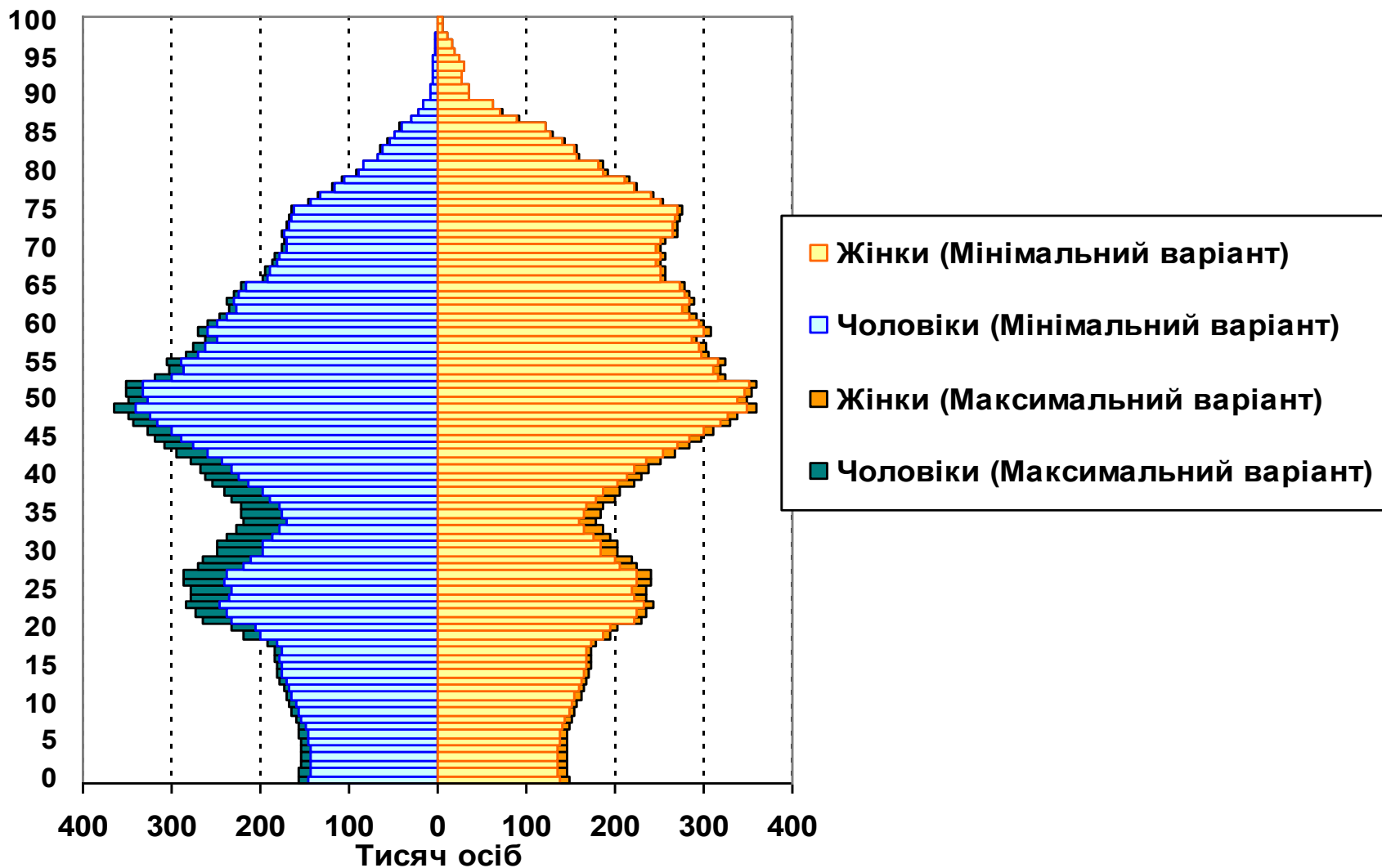

Прогноз чисельності населення континентальної частини України

Статеві-вікова структура населення континентальної частини України (на початок 2036 р.)

Наслідки міграції:

*зміни чисельності й складу населення, пропозиції
робочої сили, доходів населення й економіки, соціо-
психологічного і політичного клімату суспільства*

Міграційна політика:

основне завдання полягає у поєднанні найповнішого використання позитивного потенціалу міграції із мінімізацією її негативних наслідків - потрібні комплексні реакції – економічне зростання автоматично не спричинить зміну міграційних потоків; хоча низька зарплата є головним мотивом міграцій, саме її підвищення (навіть до 70-75% аналогів Польщі) не дасть бажаних результатів – потрібно поліпшення якості життя